

Rudika Gmajnić, Siniša Franjić

Socijalno i zdravstveno zakonodavstvo

Osijek: Studio HS internet d. o. o., 2019.

U Osijeku je ove godine objavljena publikacija *Socijalno i zdravstveno zakonodavstvo*, autora prof. dr. sc. Rudike Gmajnića, dr. med. i dr. sc. Siniše Franjića, dipl. iur. Radi se o djelu koje nastoji približiti problematiku socijalne i zdravstvene zaštite kreatorima socijalne i zdravstvene politike, onima koji je provode u praksi i konzumentima, građanima. Kako se u predgovoru pojašnjava, svima onima koji su zainteresirani da procesi teku razumljivo, jasno i pravno utemeljeno. Publikacija je strukturirana u trinaest poglavlja sa sličnom strukturom kroz 149 strana i sa 69 referenci, gdje je oko trećine vezano uz zakonske regulative. Svako poglavlje započinje općim napomenama nakon čega slijedi prikaz odabranih značajnijih informacija u temi poglavlja. Informacije slijede vrlo pregledno i većinski su usmjerene na prikaz pravne regulative u mjeri približenoj čitatelju.

Prvo poglavlje *Suvremena Medicina* već u općim napomenama naglašava da bavljenje medicinom nije isključivo privilegija liječnika već da se može ustvrditi da gotovo i nema struke koja ne bi imala određeno značenje za očuvanje i unaprjeđivanje narodnog zdravlja. Poglavlje dalje progovara o zadaći moderne medicine, postavljanju dijagnoze i sudjelovanju u suvremenom znanstveno-istraživačkom radu.

Drugo poglavlje *Etika i bioetika* uvodi u temu konstatacijama o napretku medicine te uključivanju različitih struka u donošenje odluka etičkih naravi. Kroz zasebna potpoglavlja razrađuje se kontekst: liječnik obiteljske medicine i medicinska etika te medicinska sestra/medicinski tehničar i medicinska etika uz isticanje da se najveća dobrobit bolesnika može ostvariti tek uz usklađeni timski rad kompetentnih profesionalaca.

Unutar trećeg poglavlja *Zapošljavanje medicinskih sestara – medicinskih tehničara*, uz pojašnjenje diskriminacije, obuhvaćene su temeljene obveze i prava iz radnog odnosa, sklapanje ugovora o radu, zaštita života, zdravlja, privatnosti i dostojanstva radnika,

radno vrijeme, odmori i dopusti, plaća, zaštita na radu, posebnosti radnog odnosa, prestanak ugovora o radu, pravilnici o radu, ostvarenje prava i obaveza iz radnog odnosa, kolektivni ugovori, sindikati i udruge poslodavaca te poslovna sposobnost fizičkih i pravnih osoba.

Četvrto poglavlje *Hrvatska komora medicinskih sestara* posvećeno je vezanoj regulativi pod nadležnošću Hrvatske komore medicinskih sestara. Posebna pažnja posvećena je odobrenju za samostalan rad medicinskoj sestri nakon položenog stručnog ispita i upisa u Registar, obnavljanju i oduzimanju odobrenja za samostalan rad, pravima i odgovornostima medicinske sestre te općem pogledu na etička pitanja vezana uz sestrinstvo.

Peto poglavlje *Hrvatski strukovni sindikat medicinskih sestara – medicinskih tehničara* obuhvaća ustrojstvo, određenja i područje djelovanja Hrvatskog strukovnog sindikata medicinskih sestara, njegove osnovne ciljeve i zadatke, način ostvarenja prava, članstvo te prava i obaveze članstva. Mirovanje obaveza, metode zaštite te štrajk i radni odnosi također su zasebno obrađeni kroz potpoglavlja.

Šesto poglavlje *Djelatnost medicinskih sestara – medicinskih tehničara* obrađeno je kroz potpoglavlja usmjerena prema obrazovanju medicinskih sestara – medicinskih tehničara, uvjetima za obavljanje djelatnosti medicinskih sestara, dužnostima medicinskih sestara, izuzetku odgovornosti, kontroli zdravstvene njege, privatnoj praksi te ulozi sestrinstva. Pri ulozi prepoznato je da medicinske sestre pružaju cjelovitu skrb koja uključuje biološke, psihološke, društvene i duhovne aspekte zdravlja. Sestrinski poziv u budućnosti detaljnije se razmatra, izdvajajući činjenicu da budućnost donosi značajne mogućnosti za poboljšanje uloge profesionalnih medicinskih sestara u pune sudionike zdravstvene skrbi – koji će voditi računa o pacijentu, financijskom aspektu skrbi te ishodima pružene skrbi.

Unutar sedmog poglavlja, ujedno i najobuhvatnijeg, *Sadržaj i organizacijski oblici zdravstvene djelatnosti*, prikazan je plan zdravstvene zaštite Republike Hrvatske, načela i mjere zdravstvene zaštite te prava i dužnosti osoba u ostvarivanju zdravstvene zaštite. Zdravstvena djelatnost razrađena je zasebno kroz razine zdravstvene zaštite, organizacijske oblike i koncesiju za obavljanje zdravstvene djelatnosti. U okviru potpoglavlja *Osnivanje i organiziranje zdravstvenih ustanova*, uz davanje pozornosti prestanku rada ustanove, sredstvima za rad, tijelima i aktima zdravstvene ustanove, razrađene su ustanove na svakoj od razina zdravstvene djelatnosti. Zdravstveni zavodi također su zasebno razrađeni, kao i nacionalno zdravstveno vijeće, privatna praksa i trgovačko društvo za obavljanje zdravstvene djelatnosti. Opisani su i zdravstveni radnici kroz osnovna obilježja, kao i utvrđivanje uzroka smrti i obdukcija te komore. Zdravstveno osiguranje dobilo je pozornost kroz razradu osnovnog i dopunskog osiguranja.

U poglavlju *Presadivanje ljudskih organa u svrhu liječenja*, osmom poglavlju po redu, pojašnjen je niz osnovnih vezanih pojmova te prikazana društvena skrb za osiguranje dostatnosti ljudskih organa u svrhu presađivanja. Opisano je djelovanje nacionalnog transplantacijskog programa, načela darivanja organa te sama dodjela organa. Autori su posvetili pozornost i uzimanje organa od živog darivatelja i s umrle osobe uz razmatranje uvjeta pristanka na presađivanje, zaštitu osobnih podataka te kvalitetu i sigurnost organa.

Medicinski pomognuta oplodnja, kao deveto poglavlje, sadrži pojašnjenje niza vezanih pojmova te pristupa razradi razloga za provedbu medicinske pomognute oplodnje, njen način provedbe, svrhu i korisnike. Razmatra se postojanje braka, odnosno izvanbračne zajednice, pravo na informiranje o medicinski pomognutoj oplodnji te pravno i psihološko savjetovanje prije same medicinski pomognute oplodnje. Pristanak na medicinski pomognutu oplodnju, kao i pravo osobe na uvid u podatke o darivatelju, također su dobili svoje mjesto u razradi poglavlja.

U desetom poglavlju *Prava pacijenata* obuhvaćena su sažeto prava pacijenta kroz načela humanosti i dostupnosti te kroz svako pojedino pravo (pravo na suodlučivanje, pravo na obaviještenost, odbijanje primitka obavijesti, pravo na prihvaćanje ili odbijanje dijagnostičkog/terapijskog postupka itd.).

Odgovornost pružatelja zdravstvenih usluga obuhvaćena je istoimenim jedanaestim poglavljem uz isticanje obaveze zdravstvenih radnika da postupaju u skladu s pravilima struke vodeći računa da svojim postupcima ne ugroze život i zdravlje ljudi. Odgovornosti su razrađene kroz potpoglavlja o građanskoj, kaznenoj, prekršajnoj i disciplinskoj odgovornosti.

Dvanaesto poglavlje, koje ima naslov *Socijalna skrb*, posvećeno je djelatnosti socijalne skrbi. Uz osnovni opis djelatnosti, opisani su korisnici socijalne skrbi i ustanove socijalne skrbi uz izdvajanje nekih ovlasti centara za socijalnu skrb temeljem Obiteljskog zakona, kao što su nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi te lišavanje poslovne sposobnosti.

Posljednje, trinaesto poglavlje, pod nazivom *Kvaliteta zdravstvene zaštite i socijalne skrbi*, posvećeno je sustavu mjera za osiguranje i unaprjeđenje kvalitete zdravstvene zaštite, standardima kvalitete i povjerenstvu za kvalitetu zdravstvene ustanove te jednako tako i sustavu mjera za osiguranje i unaprjeđenje kvalitete usluga socijalne skrbi i povjerenstvu za kvalitetu usluga socijalne skrbi. Detaljno su navedeni i poslovi Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi.

Sveukupno se nameće dojam bogatog obima tema koje su strukturirano, taksativno navedene te kao takve postaju podloga za zainteresiranog čitatelja, osobito s područja zdravstvene skrbi u orijentaciji pravnih mogućnosti djelovanja pojedinca, ustanova

i pojedinih tijela. Govoreći o orijentaciji, govorimo i o mogućnosti usvajanja okvira djelovanja u svakodnevnom radu zdravstvenog djelatnika, što daje sigurnost i olakšanje u ophođenju na relaciji primatelja i pružatelja skrbi. Može se uočiti korisnost obuhvaćenih tema za liječnike i medicinske sestre – medicinske tehničare iz razloga izdvajanja dodatne pozornosti tim strukama u pojedinim poglavljima. Također, knjiga može biti izvrsna podloga za daljnju nadogradnju prikaza pojedinih segmenata s područja socijalnog i zdravstvenog zakonodavstva. Argumentiranost je manje zastupljena u knjizi, što je slijedom vjernog zakonskog prikaza pojedinih tema i razumljivo. Knjiga svakako daje svoj doprinos građaninu koji teži razumjeti zakonska rješenja u području socijalne i zdravstvene djelatnosti (osobito zdravstvene djelatnosti), a koji imaju prioritetni značaj u utjecaju na kvalitetu života svakog pojedinca, što je i bio cilj autora. Svojim sadržajem knjiga se grupira uz literaturu iste tematike, razlikujući se od njih po svojoj taksativnosti, obimu i odabiru obuhvaćenih tema orijentiranih prvenstveno prema segmentu zdravstva.

Gordana Šimunković